

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om udskrivningsprocenten for kalenderåret 1971.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse . . . . . (*J. O. Krag:* Jo. Det gør jeg!).

Da der er gjort indsigelse, skal jeg lade lovforslaget gå til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om sømandsskat.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Formanden: Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.29.

Mødet genoptaget kl. 13.30.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 179) findes i tidenden sp. 5992, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2321).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 186) findes i tidenden sp. 6421, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2361).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 187) findes i tidenden sp. 6421, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2361).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Grünbaum: Nu har vi jo i formiddag haft den store diskussion om udskrivningsprocenten og har i den sammenhæng også været inde på momsen, hvad vi ikke kunne undgå, fordi det hele indgår i den samlede skatteudskrivning. Jeg kan vel sige, at det allerede af det, der er sagt i formiddags, og af det, jeg sagde ved første behandling, fremgår, at vi ikke fra socialdemokratiets side kan gå ind for den forhøjelse af momsen med 2½ pct., som regeringen har foreslået.

Jeg kan godt se, at der for 1971-72 kan være nogle problemer, hvis de tal i øvrigt holder, som finansministeren har forelagt i sin finansplan, men jeg kan overhovedet ikke anerkende, at der for indeværende år er brug for nogen som helst forhøjelse af momsen. Vi mener ikke, der er brug for en yderligere stramning af finanspolitikken end den, regeringen allerede har gennemført, og som vi endda, hvad vi adskillige gange har givet udtryk for, finder er i overkant af, hvad den finanspolitiske stramning bør være. Heraf følger umiddelbart, at vi ikke kan anse det for en økonomisk rigtig politik på nuværende tidspunkt at gennemføre momsforhøjelsen.

Det betyder ikke, at socialdemokratiet til enhver tid vil afvise at bruge det middel, der hedder en merværdiafgift. Det er klart, at når vi har en merværdiafgift, må den til enhver tid indgå i overvejelserne af, hvilke finanspolitiske foranstaltninger der skal gennemføres. Men vi kan ikke se nogen som helst begrundelse for at komme med det nu, og jeg har allerede under den forrige sag, der var til behandling, nærmere motiveret, hvorfor vi ikke finder det rigtigt, heller ikke ud fra et mere socialt skattepolitisk synspunkt, at gennemføre denne momsforhøjelse nu. Vi må derfor her tage et noget andet standpunkt, end vi har taget til udskrivningsprocenten, som vi vil undlade at stemme om ved tredje behandling. Her må vi stemme imod.

Det samme må i konsekvens heraf gælde for de to, skal vi sige følgelovforslag om henholdsvis parfumen og tobakken.

Om parfumeafgiften vil jeg gerne sige, at der i hele udvalget har været ret megen betænkelighed ved de problemer, momsforhøjelsen vil påføre især denne branche; det drejer sig om ommærkning af i tusindvis af varer. Jeg er i hvert fald selv af den deputation, der kom til udvalget, blevet overbevist om, at det er så store problemer, at man bør gøre noget ved dem. Jeg er ikke helt klar over stillingen i øjeblikket; men der har været tale om at imødekomme branchen, og vi fra vor side vil i hvert fald være indforstået med det, hvis finansministeren kommer med et forslag herom; det drejer sig kun om 7 mill. kr. Jeg tror, man må indrømme, at det er så store problemer, man herved skaffer denne branche — og vi har også tidligere skaffet den mange problemer — at det nok ville være rimeligt, om vi imødekom branchen og gav den en lempeligere overgangsordning i dette tilfælde. Hvis finansministeren kommer med forslag herom, vil vi altså være velvilligt indstillet.

Der er ingen tvivl om, at erhvervene bliver belastet, når denne momsforhøjelse skal gennemføres. Det er også et spørgsmål, om man med så korte mellemrum bør ændre ved momsprocenten. Jeg tror i hvert fald, det må være rigtigt at sige, at en ændring af momsprocenten ikke bør komme som led i noget, der pludselig besluttet af regeringen — som noget kriseagtigt, der sættes i stedet for en løsning, som regeringen i hvert fald selv har anset for at være bedre. Det er en temmelig alvorlig historie for erhvervene, når de skal til at indrette sig på en anden momsprocent end den nuværende. Det bør være forberedt betydelig bedre ved drøftelser, selv om jeg erkender det vanskelige i at indlede sådanne drøftelser med erhvervene.

Jeg vil i den forbindelse pege på det såkaldte kulegravningsudvalg, som ikke har gravet ret meget i det; det skulle kulegrave i forsøget på at finde frem til en bedre harmonisering af punktafgifterne med henblik på at få nogle af dem nedsat og andre måske forhøjet; man skulle i hvert fald nå frem til et bedre punktafgiftssystem, efter at vi har gennemført momsen. Man kunne måske have forventet, at spørgsmålet om momsforhøjelsen var blevet forelagt i dette kulegravningsudvalg af departementschefen med henblik på at skabe noget bedre overgangsbestemmelser for de forskellige erhverv, som

[Grünbaum.]

er berørt af det. Vi er i hvert fald nogle stykker — jeg tror, det gælder SF, forhåbentlig gælder det også regeringspartierne — som mener, at det ikke er den helt rigtige procedure, man har valgt her.

Vi har i kulegravningsudvalget været enige om, at der var ting, der skulle rettes, og vi har vel også været enige om, at hvis den situation skulle opstå, at der blev tale om en momsforhøjelse, var tiden inde til at rette alle disse ting, for hvis der er tale om et yderligere momsbeløb på en 1.400 mill. kr., skal der naturligvis være råd til at rette den slags ting, hvorved staten måske i alt mister 50-100 mill. kr. Finansministeren har handlet helt i overensstemmelse med meningen med kulegravningsudvalget, når han har foreslået og nu fået gennemført ophævelsen af afgiften på papir og pap. Vi fra vor side — og jeg ved, det også gælder andre — kunne godt have tænkt os, at man i kulegravningsudvalget havde fået et eller andet materiale fra finansministeren, så man kunne have benyttet lejligheden til at rydde en del af de andre småskavanker væk, der findes på punktafgiftsområdet. Muligvis sker der noget nu med parfumeafgiften — det vil jeg i hvert fald opfordre til — og jeg venter spændt på, hvad finansministeren vil sige om det. I øvrigt skal jeg så understrege, at der bør sættes fart på arbejdet i kulegravningsudvalget.

Så vil jeg også gerne nævne de problemer med hensyn til likviditeten for erhvervene, der opstår ved en momsforhøjelse. Vi har fået et svar fra finansministeriet om likviditetsvirkningerne af momsforhøjelsen, som går ud på, at der for landbruget er tale om en varig likviditetsforøgelse på mellem 100 og en 150-160 mill. kr. — jeg husker ikke tallet helt præcist. Det er ikke noget lille beløb, landbruget får her. Det ligger, kan man sige, i selve systemet, at når man forhøjer moms, kommer der en forøgelse af likviditeten i erhvervene. For byerhvervenes vedkommende drejer det sig om en likviditetsforøgelse på fra 200 mill. kr. og op til ikke mindre end 500 mill. kr.

Nu kan man måske sige, at den pengepolitiske interesse herved i denne situation er mindre fremtrædende, fordi man samtidig gennemfører en stramning af importmomsen — forhøjelsen fra de 9 pct. til de 15 pct. —

som gør, at man ad den vej trækker pengene ind igen, endda lidt mere end det, der går ud til de samlede erhverv, så nogen generel likviditetsforøgelse bliver der ikke tale om. Men det er alligevel sådan, at landbruget får en ikke helt ubetydelig hjælp. Der er tale om en varig forhøjelse af det beløb, der står til landbrugets rådighed, og der er også en varig forhøjelse af det beløb, der står til byerhvervenes rådighed.

Når man nu ved, at det som allerede sagt drejer sig om mindst 100 mill. kr. til landbruget og mellem 200 og 500 mill. kr. til byerhvervene, kan man godt stille det spørgsmål, om ikke hele denne operation med et yderligere særligt tilskud til arbejdsgiverne ligesom kommer oveni og ikke havde været nødvendig. Bortset altså fra importerhvervene, hvor man strammer, får både byerhverv og landbrug et beløb i likviditetsforøgelse, som er fuldt på højde med det, man vil yde i arbejdsgivertilskud.

Det er også en af de ting, der gør, at man måske kan sige: ja men hvis man ville føre en fornuftig finanspolitik og skattepolitik i denne situation, havde man ikke haft nødig at pumpe yderligere godt 300 mill. kr. ud til arbejdsgiverne som særlige tilskud. Arbejdsgiverne får altså både de godt 300 mill. kr. i det særlige tilskud og et lignende beløb, når vi ser bort fra importerhvervene, i kraft af denne momsforhøjelse. Man må beklage, som jeg sagde ved første behandling, at man i 1968 gennemførte den lange afregningsperiode for landbruget, som betyder, at en hel del af de penge, man får ind ved den stramning over for forbrugerne, som regeringen siger er nødvendig, i virkeligheden pumpes ud til arbejdsgiverne i landbruget, i byerhvervene osv. Man kan beklage, at momssystemet til dels er blevet ødelagt ved det, man gennemførte dengang; men det er altså sket.

Vor stilling til momslovforslaget er klar: vi kan ikke tiltræde det og vil stemme imod det ved tredje behandling. Vi kan af ændringsforslagene tiltræde finansministerens forslag om en rationalisering af de tidligere mømsnævn, som nu kommer til at omfatte større afgiftsområder. Vi synes, det er rigtigt, hvad finansministeren her gør. Det er en rationalisering, som vi er meget velvilligt indstillet over for, og som vi naturligvis vil stemme for. Men vi vil ved tredje behand-

[Grünbaum.]

ling stemme imod selve forhøjelsen af momsprocenten.

Hans Kjær: Ved første behandling af disse lovforslag sagde jeg, at jeg ville undlade at gå ind på en økonomisk-politisk drøftelse af baggrunden derfor, fordi det i allerhøjeste grad ville blive repetition. Jeg tror, der efter formiddagens forløb er fuld enighed om, at der har været rigelig repetition af de argumenter, der kan fremføres.

Jeg vil derfor kun sige, at det er rigtigt, som hr. Grünbaum peger på, at når man forhøjer momssatsen, kommer der likviditetsmæssige følger. Det er også rigtigt, at da vi afskaffede den lave sats for importmomsen, havde det likviditetsmæssige følger med modsat fortegn. Men jeg tror, man skal være lidt varsom med at gå for meget ind på de detaljer, for det kan vel ikke være sådan, at man i lovgivningen skal slippe hovedsigtet, fordi der er uundgåelige følger med. De vil nemlig simpelt hen altid forekomme, når man ændrer satserne, hvad enten man ændrer dem opad eller nedad. Vi kan jo ingen vegne komme, hvis man siger, at vel er der mange ting, der skal ændres af den ene eller anden grund, men de må bare ikke ændres, for så påvirkes nogle bestående forhold. Det synes jeg man skal være opmærksom på i denne som i så mange andre situationer.

Må jeg med hensyn til ændringsforslagene erindre om, at jeg ved første behandling var inde på de problemer, der for handelen er forbundet med ommærkningen af varerne, tidsmæssigt og økonomisk. Jeg gav dengang udtryk for ønske om, at man i udvalget ville se på, om det var teknisk muligt at forskyde ikrafttrædelsesdatoen 2 dage, så loven trådte i kraft om mandagen, og at man i udvalget ville undersøge, om der var passende interesse for det i erhvervet, sådan at det i det hele taget var rimeligt at arbejde med spørgsmålet. Begge dele er blevet bekræftet under udvalgsarbejdet, og det har ført til det ændringsforslag, finansministeren har stillet, hvorefter loven træder i kraft den 29. juni.

Jeg er fuldstændig klar over, at alle økonomiske og arbejdsmæssige problemer ikke er løst med det, men jeg føler trang til at

takke finansministeren for hans beredvillighed, for jeg er overbevist om, at det reelt er en stor hjælp for mange til at kunne komme igennem de overgangsvanskeligheder, der er forbundet dermed.

Det ligger i sagens natur, at vi kan støtte dette ændringsforslag og de andre, der følger deraf, og hvorved man griber ind i kalenderen, sådan at april kvartal bliver 2 dage kortere og juli kvartal 2 dage længere i afregningssystemet.

Den anden hovedændring, der er foreslået ved ændringsforslag af finansministeren, er omlægningen af nævnsvirksomheden i tolddepartementet. Forslaget går ud på at ændre sammensætningen af det hidtidige moms-nævn fra 8 til 6 personer og samtidig give det en række yderligere beføjelser, idet man flytter de arbejdsområder, der hidtil har ligget under 6 andre nævn, ind under moms-nævnet. Da jeg ikke er helt fri for at være personligt impliceret i spørgsmålet, skal jeg afstå fra en vurdering af, om 6 mennesker nu kan klare denne opgave, som før har måttet klares af 8, og jeg skal også afstå fra en vurdering af, om nævnet får den fornødne kompetence til at påtage sig disse opgaver; dér skal jeg helt henholde mig til finansministerens vurdering. Men det er da givet, at vi i mit parti ser med overordentlig stor sympati på grundideen i det, eftersom det må opfattes som ren rationalisering. Det er også med interesse, vi har noteret os finansministerens bemærkning om, at spørgsmålet om de 3 resterende nævns virke og arbejdsområder er taget op til overvejelse. Disse nævn har ikke kunnet komme med i denne omgang på grund af den særlige tekniske baggrund, har jeg forstået, men hele denne rationaliseringsproces har naturligvis mit partis varmeste interesse.

Hvad angår de to konsekvenslovforslag, vi behandler her, er der til forslaget om tobaksafgifterne stillet 2 ændringsforslag. Det første blev bebudet af finansministeren ved første behandling, da finansministeren besvarede et spørgsmål om det udregnede merprovenu på 10 mill. kr.; det forsvinder igen, fordi man ændrer satserne, sådan at branchen i de forskellige led kan få den tilpasning af avancerne, som man har forhandlet sig til rette med monopoltilsynet om, og det kan vi naturligvis tiltræde. Det viser, at der for så vidt er et problem med

[Hans Kjør.]

den måde, det fungerer på, idet en avance-tilpasning til omkostningsudviklingen på dette vareområde altså i praksis kun kan finde sted, når vi har afgiftsændringer. Jeg formoder, det må give nogle særlige problemer for de mennesker, der skal handle med denne vare. Det andet ændringsforslag vedrører datoændringen, en ren konsekvens.

Det samme gælder det ændringsforslag, der er stillet til lovforslaget om parfumeafgiften om en datoændring. I naturlig konsekvens af, at jeg ved første behandling støttede lovforslaget, må jeg også støtte dette beskedne ændringsforslag. Men der er lidt mere problematik i det.

Det er rigtigt, som hr. Grünbaum nævner, at vi i udvalget har haft besøg af en deputation fra denne branche som fra så mange andre. Det gælder i det hele taget, at når man hører om de vanskeligheder, der altid vil være, får man forståelse for disse problemer. Men det ganske særlige i dette tilfælde er, at da man for disse parfumeartikler har et specielt mærkningssystem, med hemmelig prismærkning, fremtræder lovforslaget som et forslag om at dispensere fra pligten til ikke at sælge over den angivne pris, sådan at man kan ændre prisen. Nu skal der ikke så forfærdelig megen fantasi til at forestille sig, at efter ganske kort tid vil der komme en forbrugerreaktion, hvis man i forretningerne forlanger en anden pris end den, der står på det officielle mærke. Dels kan man, som det blev fremhævet over for udvalget, høre påstanden om, at det må være overgemte varer, dels opstår der meget nemt et mistillidsforhold, når kunden tror, at det er noget, den handlende bare forlanger, så snart momsændringen er kommet lidt på afstand. Da der er adskillige langsomt omsættelige varer imellem, er den løsning, man altid ender med i den branche, at varelagrene sendes retur til leverandørerne for ommærkning med de nye mærker. Det blev oplyst, at det drejede sig om 11 millioner enheder. Nu er det klart, at denne returnering giver særlige omkostninger, som er større, end hvis man skulle mærke en vare om på stedet, og derfor forekommer det mig, at det forslag, der blev fremsat fra deputationens side, var overordentlig realistisk beskedent, nemlig et forslag om at sænke den særlige parfumeafgift fra 37½

pet. til 36 pct. Det ville have en provenuvirkning på 7 mill. kr.

Det gjorde et vist indtryk på mig, at man i de dele af branchen, der bliver ramt, er villig til at bære de tab, der er forbundet med en sådan ændring. Det ligger jo i sagens natur, at hvis man sænker afgiften med en nok så beskedne sats uden afgiftsrefusion, bliver der ved salg et tab på de varer, der allerede er ude i butikkerne. Der blev stillet det helt direkte spørgsmål til talsmanden for organisationen, om man var indforstået hermed i alle led inden for branchen, hvilket blev bekræftet med henvisning til, at man hellere ville tage det tab end det mere urationelle tab ved returneringsprocessen, også fordi man derigennem fik markeret en mere vedvarende nedsættelse af parfumeafgiften. En helt realistisk bedømmelse synes jeg er, at hvis man skal nedsætte parfumeafgifterne, må det ske i ganske små trin, netop for at komme over dette refusionsproblem. Naturligvis kan man lægge mere eller mindre vægt på en sådan argumentation. Vi har allerede, da vi i første runde lod den særlige papirafgift bortfalde, været lidt inde på hele spørgsmålet om det såkaldte afgiftskulegravningsudvalg. Jeg er ikke enig med hr. Grünbaum i det rent proceduremæssige, at finansministeren eller formanden for kulegravningsudvalget, som jo er departementschefen, skulle have forelagt udvalget disse ting, for jeg har hele tiden hævdet, at dette udvalg er et undersøgelsesudvalg og ikke et politisk udvalg. Men jeg er enig i, at det ville have været lykkeligt, om man havde fået færdiggjort arbejdet i kulegravningsudvalget på et tidligere tidspunkt, sådan at folketinget havde fået det materiale, der er ideen i hele dette arbejde, forelagt, så man derigennem havde haft et bedre materiale til bedømmelse af, hvad der sker, når man ændrer afgifterne. Når hr. Grünbaum siger, at det er begrænset, hvor meget der er kulegravet, vil jeg dog sige, for at der ikke skal blive mytedannelse om det, at det ikke er begrænset, hvor meget der har været arbejdet, for jeg synes, det har været et flittigt udvalg; men der har naturligvis været andre ting inde i billedet, som har gjort, at vi ikke har fået færdiggjort arbejdet. Men netop da vi gik ind for ophævelsen af papirafgiften, var der flere, bl. a. mig, der henviste til, at man i kulegravningsudvalget tenderede mod

[Hans Kjør.]

en udtalelse om, at den afgift burde bortfalde.

Her, i forhold til parfumeafgiften, befinder vi os faktisk i en parallel situation — ikke at den burde bortfalde, men det er min klare fornemmelse, at man ved afslutningen af arbejdet med bred enighed fra kulegravningsudvalget ville nå frem til, at denne afgift havde nærmet sig det noksom bekendte bristepunkt og derfor gradvis burde aftrappes, specielt så den kom mere på linje med niveauet i Sverige.

Der er også grund til at understrege, at selve navnet parfumeafgift ligesom minder om luksus, og at det måske kan sætte nogle tanker i gang; men det har med ordene „med videre“ et langt større omfang, som går helt ned i dagligvarens område.

Når vi nu befinder os i den situation, at dette kulegravningsudvalg ikke er blevet færdigt, men at vi fornemmer, at man ville være kommet med en sådan udtalelse om en aftrapning, og når vi har mødt denne argumentation fra branchens side, som har gjort indtryk på os, så synes jeg, der er rimelig grund til at appellere til finansministerens velvilje med hensyn til at finde en teknisk løsning på det problem, som opstår ved, at det afgiftsforslag, vi har til behandling her, ikke drejer sig om parfumeafgifterne, men også i dette tilfælde om den almindelige moms. Det er da muligt, at teknikken kan klares.

Når jeg derfor på mit partis vegne skal anbefale ændringsforslaget om ikrafttrædelsesdatoen for parfumeafgiften, må det altså være med bemærkning om, at hvis man ændrer det i den nævnte retning, vil problemet om ommærkning af priserne, der var hovedsigtet med dette konsekvensforslag, simpelt hen bortfalde.

Jens Frandsen: Om finansministerens ændringsforslag skal jeg ikke gøre ret mange bemærkninger; dem kan venstre tiltræde. Vi mener naturligvis, at når datoen den 29. juni er mere praktisk for erhvervslivet og håndterlig for departementet, vil der ikke være nogen rimelig grund til at fastholde den 1. juli. Vi kan altså tiltræde denne ændring af alle de tre lovforslag.

Rationaliseringen af afgiftsnævnene kan vi også tiltræde. Det oplyses for os fra en

række af disse nævn, at de har færre og færre sager, og hvis man er i stand til at behandle dem i momsnevnet og samtidig tage de resterende nævn op til overvejelse, som det siges af finansministeren, synes jeg, det ser så fornuftigt og rigtigt ud, at vi absolut kan tiltræde det.

Ændringsforslaget til forslaget om tobaksafgifter kan vi tiltræde; det oplyses, at monopoltilsynet har godkendt priserne, og det må jo betyde, at det er en fornuftig justering, man her er nået frem til.

Jeg vil om parfumeafgiften, uden at jeg behøver at stå og gentage en hel del af, hvad der er sagt tidligere, sige, at den henvendelse, vi fik, også gjorde indtryk på venstres medlemmer. Det blev oplyst, at det var et overordentlig stort arbejde for branchen at få alle disse prisommærkninger i stand, og også problemet med at sælge varerne til andre priser end dem, der står på mærkerne, kan synes urimeligt over en længere tid. Jeg kan i det spørgsmål tilslutte mig det, hr. Hans Kjør sagde om disse afgifter. Vi er meget villige til at se på det, hvis vi får et ændringsforslag. Det var heller ikke så forfærdelig mange penge, det drejede sig om, og i det hele taget har vi igennem længere tid været villige til at prøve på, om vi kunne finde frem til en aftrapning af denne afgift.

Jeg skal dernæst kun sige om kulegravningsudvalget, at det er rigtigt, som hr. Grünbaum nævnte, at vi ikke er nået til vejs ende endnu; men jeg vil ikke give ham ret i, at det skulle være, fordi man ikke har interesseret sig for virkelig at bestille noget og nå til bunds i det. Jeg synes, der er blevet bestilt rigtig meget endda, og jeg mener også, at vi er blevet kloge af det, vi har siddet og læst og studeret. Jeg ser frem til, at vi får noget materiale ud derfra, som kan oplyse om, hvad det er, vi har beskæftiget os med, og hvorledes hele det system er indrettet. Vi har ofte fra venstres side givet udtryk for, at vi gerne så en rationalisering af hele dette område, men det kan naturligvis ikke begrunde, at regeringen i en situation som den nuværende ikke kan stille forslag om en forhøjelse af merværdiafgiften.

Jeg kan vist med disse ord anbefale de af ministeren stillede ændringsforslag og herefter lovforslagene til vedtagelse ved tredje behandling.

[Jens Frandsen.]

Dog bør jeg måske sluttelig føje til, at det er indlysende, at når man forhøjer afgiften, bliver der en likviditetsforøgelse i erhvervslivet. Jeg kan ikke forstå, at det skulle være noget, man ligesom skulle kunne ærgre sig vældigt over, for det ligger jo i selve systemet, og jeg ser ikke nogen som helst udvej for, at det kan være anderledes. Man må have disse afregningsperioder også af praktiske og administrative grunde, og derfor er det en naturlig følge, når man ændrer ved afgiftssatsen.

Niels Helveg Petersen: Også jeg kan anbefale de stillede ændringsforslag om moms-nævnet og om ændret ikrafttrædelsesdato. Jeg skal i øvrigt ikke gå ind i nogen økonomisk diskussion, men kun understrege, at da momsen i sin tid blev indført, var det bl. a. med den begrundelse, at det var et middel, der kunne bruges hurtigt og effektivt i finanspolitikken; det er i overensstemmelse med denne side af momsen, at man nu gennemfører en momsforhøjelse.

Så vil jeg som andre talere gøre et par bemærkninger om parfumeafgiften og her understrege det, hr. Hans Kjær var inde på, nemlig at hvis man skal have en nedsættelse af parfumeafgiften — og det har der været sympati for i kulegravningsudvalget — må det ske ved en gradvis nedsættelse for at komme uden om refusionsproblemet, og at dette, ud over at man kunne lette branchen for nogle øjeblikkelige vanskeligheder, kunne tale for at undersøge spørgsmålet også i forbindelse med denne lovgivning.

Må jeg i øvrigt blot sige om kulegravningsudvalget; at jeg i hvert fald ikke føler, at de drøftelser, der har været ført dér, har været nytteløse. Papirafgiftens afskaffelse er vel et første håndgribeligt tegn på, at vi har været samlet nogle gange. Men jeg mener også, at de drøftelser, der har været ført, har afsløret for os alle sammen både de vanskeligheder, som er forbundet med at ændre i det, og behovet for en modernisering på dette punkt. Det er rigtigt, som det har været fremhævet fra oppositionspartierne, at man ikke i kulegravningsudvalget er nået til meget håndfaste konklusioner på de enkelte områder. Til gengæld har der været en grundig teknisk gennemgang af de bestående afgifter, således at vi har kunnet be-

gynde at danne os et indtryk af, hvorledes man skulle gribe sagerne an, når og hvis der blev mulighed for at tage fat på øvrige afgifter. Jeg mener ikke, at dette arbejde har været spildt, men erkender, at det ikke endnu er ført til sin endelige afslutning.

Jeg kan som sagt anbefale ændringsforslagene.

Aksel Larsen: Jeg tror, det er nødvendigt at sige rent ud, at det er udtryk for roderi og planløshed at ville nøjes med blot at forhøje momsprocenten, sådan som man her vil gøre det, og sådan som man gjorde det i fjor, uden at have gennemarbejdet problemerne, uden at det virkelig er et led i en økonomisk skattepolitisk plan.

De henvendelser, udvalget har modtaget, viser dette. Der er mange af dem, der påpeger det urimelige i en sådan rigoristisk afgiftsforhøjelse over en bred front. Det er ganske tydeligt, at dette er noget, som ikke bare generer forbrugerne derved, at varerne bliver dyrere og pengene mindre værd, for det er tvivlsomt, om det kommer til at gavne erhvervslivet i almindelighed, og det generer i hvert fald mange erhvervsdrivende i allerhøjeste grad. Jeg kan blot henvise til den henvendelse, vi i udvalget fik fra Chokolade- og Sukkervare-Branchens Fællesudvalg, som påpeger, at det snart sagt er hvert år — en 3-4 gange på 3 år — man dér må ændre pakninger, vægt af varerne osv., fordi der foretages sådanne forhøjelser i afgiftslovgivningen. Jeg kan måske tillade mig at citere, hvad der siges i en henvendelse fra branchen; der står i et brev, som er referat af en deputations møde med folketingsudvalget:

„Formanden henstillede til regering og folketing at være varsom med ikke ligefrem at beskatte fabrikanterne ihjel.“

Jeg tror, regeringen skulle tænke over den slags. Det er meget let lige at regne ud, at nu skal vi have nogle flere penge, og så lægger vi 2½ pct. på momsen, men tænke på de praktiske følger gør man ikke.

Jeg kunne også henvise til en henvendelse fra biografteatrene, eller jeg kan henvise til det, hr. Hans Kjær beskæftigede sig så uhyre meget med, parfume- og toiletartikelbranchen. Naturligvis er det ikke noget verdensomvæltende, og hellere end at fore-

[Aksel Larsen.]

tage en effektiv afgiftsnedsettelse så jeg naturligvis, at man havde foretaget en afgiftsnedsettelse for sådanne nødvendige forbrugsvarer som elektriske artikler, sikringer o. lign. Men her er forholdet det, at dem er folk tvunget til at købe, og derfor ser regeringen med sindsro på, at de er dyre. Derimod er der andre områder, hvor den dog er til at forhandle med.

Som sagt vil jeg tilslutte mig det meste af det, som hr. Hans Kjær har sagt om parfume- og toiletartikelbranchen, og sige, at det forekommer mig, at det er en uendelig indviklet og besværlig måde, man praktiserer opkrævningen af denne afgift på. Det er uhyre vanskeligt for branchen, som min sandten ikke er blevet begunstiget ved det, vekslende finansministre og skiftende folketingsflertal har gjort. Men heller ikke her har regeringen haft nogen ideer om, at den burde tage visse praktiske hensyn og måske komme med visse specielle reformforslag; det dukker først op nu under udvalgsbehandlingen. Skulle der komme noget resultat ud af, at det største regeringspartis ordfører har ofret så megen tid på sagen, kan det selvfølgelig kun være glædeligt; men det ville være glædeligt, om man også på andre områder tog visse hensyn.

Hertil kommer, at momsens endnu er en ret ny afgiftsform. Tiden, siden fik vi den, burde naturligvis være brugt til at undersøge, om den praktiseres rimeligt, og om ikke ændringer er påkrævet. For at nævne et par eksempler: jeg har hele tiden været i tvivl om, hvorvidt det var rimeligt ud fra praktiske eller administrative hensyn at fritage aviser i løssalg for moms, medens jeg i alt fald kunne se, at det ikke kunne volde tekniske vanskeligheder at fritage abonnenter for moms. Jeg ved ikke, om man har tænkt over det senere. Jeg ved ikke, hvilke besværligheder told- og forbrugsdepartementet har med denne side af sagen, men der er sikkert en del.

Jeg kan også nævne momsens på hotelværelser. Den forløbne tid har overbevist mig om, at vi ikke burde have moms på hotelværelser. Det at leje et hotelværelse er en form for husleje; husleje er principielt fritaget for moms, og hvad man end vil beskattes her i dette land, synes jeg ikke, det er helt rimeligt at beskattes søvn. Dertil kommer,

ikke alene at vi generer hotelbranchen, ikke alene at det kan genere tilstrømningen af turister til Danmark — det spiller måske også en rolle — men at flere og flere hoteller efterhånden går over til at deponere bevilingerne og etablere sig på anden måde, sådan at måske efterhånden størsteparten af de værelser, der udlejes til overnatning i dette land, er fritaget for moms. Under disse forhold synes jeg virkelig finansministeren skulle være til at tale med. Det har han ikke været. Jeg vil rent ud sige, at hvis det havde været muligt for et parti som vort at udarbejde et ændringsforslag, der teknisk ikke kunne skydes igennem, ville vi have overvejet og gjort det; men det erkender vi at vi ikke kan, det kan kun gøres af administrationen i forbindelse med branchen. Derfor må jeg nøjes med her at sige, at egentlig burde der komme et sådant forslag, og det burde gennemføres; hotelværelser burde fritages for moms.

I det hele taget vil jeg animere til, at regeringen og departementet overvejer en hel masse af den slags problemer, der kan være opstået eller kan opstå, herunder naturligvis spørgsmålet om den praktiske tilrettelæggelse af afgiftslovgivningen i betragtning af, at vi har en moms.

Og så vil jeg gøre opmærksom på, at momsens er et led i den almindelige forbrugsbeskatning, efterhånden et meget vigtigt led. Forbrugsbeskatningen er en jungle, og alene af den grund burde momsens indførelse være efterfulgt af en revision af hele forbrugsbeskatningen i øvrigt. Når man lægger en sådan almindelig omsætningsafgift på, bør man naturligvis kulegrave hele den hidtidige forbrugsbeskatning, som er indført uden tanke på moms, og som derfor i mange henseender er urimelig; mange afgiftssatser er alt for høje, og mange afgifter burde forsvinde, selv om jeg ikke skal udelukke, at der kunne være enkelte områder, hvor afgifter måske også kunne forhøjes. Dette burde være gjort, men dette er ikke hidtil gjort.

Ja, vi fik endelig langt om længe og efter hårdt pres det såkaldte kulegravningsudvalg eller punktsskatteudvalg nedsat af finansministeren, og vi har arbejdet energisk og holdt så mange møder, som folketingsarbejdet gav os tid til at holde i den forløbne tid siden nedsættelsen. Men jeg kan på den

[Aksel Larsen.]

anden side ikke undlade at sige, at udvalget til dato ingen vegne er kommet. Vi har gennemgået mange detailproblemer, som navnlig på administrationens initiativ er forelagt for os; vi har beskæftiget os med papegøjeplader og med, hvorvidt man burde putte spiritus i æblemost, eller hvorvidt man ikke burde, hvordan det skulle beskattes, hvordan det skulle kontrolleres, og vi har beskæftiget os med mange andre spørgsmål. Men den egentlige opgave: en undersøgelse af hele forbrugsbeskatningen for at skaffe materiale til en revision af den, er vi indtil dato ikke kommet i gang med. Jeg ved ikke, om vi kommer det, jeg håber det.

Men jeg vil i hvert fald have lov til at sige, at det virker som en våd karklud i ansigtet på udvalgets medlemmer, når regeringen på et tidspunkt, hvor udvalget netop forbereder sig på at gå i gang med dette problem, herunder naturligvis tagende i betragtning, at vi har en moms, og at det muligvis kunne være nødvendigt at bruge det trumfkort, der hedder momsen, for at sikre en virkelig gennemgribende revision af punktbeskatningen, kommer i folketinget og siger: $2\frac{1}{2}$ pct. op med momsen, og der sker ingenting med punktskatterne, ud over at vi endelig giver os for det politiske pres og ophæver afgiften på papir og pap.

Jeg mener, at det rigtige havde været, at regeringen, som kan formodes i nogen tid at have gået svanger med tanken om, at man skulle have en ny finanspolitisk stramning, og at det denne gang skulle være over momsen, var kommet til kulegravningsudvalget og havde antydnet noget sådant og bedt os om at fremskynde vore overvejelser om, hvor det så var nødvendigt at foretage ændringer eller lettelser i punktbeskatningen. Men det er ikke sket. Regeringen kommer til folketinget og gennemfører i medfør af sit flertal sit forslag om en forhøjelse af momsen, og så skydes spørgsmålet om punktskatterne igen ud i en uvis fremtid.

Det er efterhånden klart, hvorfor dette forslag om momsforhøjelse kom frem i folke-

tinget netop på det tidspunkt — eller rettere sagt: hvorfor den buket, vi har til anden behandling i dag, kom, og hvorfor den kom på det tidspunkt. Jo, buketten kom, fordi regeringens hidtidige forsøg på økonomisk politik har skabt os større vanskeligheder, end vi havde før, og har bragt os så vidt med hensyn til en negativ valutabalance, som vi er i dag. Snart havde regeringen en lavrentepolitik, snart havde den kreditstramning; det gik som en kastegyng. Gennemgående i regeringens politik var finanspolitikken; ved hjælp af finanspolitisk stramning ville man klare alt; når det ikke kunne klares, forsøgte man sig med kreditstramning, og nu skal finanspolitikken holde for igen.

Men buketten er også kommet, fordi regeringen opgav sin plan af 30. april om annullering af 3 dyrtidsportioner, en plan, som den selv måtte anse for genial, for efter dens beregninger, som folketinget ikke kender, skulle det være muligt ved en beskeden skattelettelse at sikre, at lønmodtagerne, selv om de mistede 3 dyrtidsportioner, alligevel havde lønninger med samme købekraft som før eller måske endda med større købekraft. Men regeringen opgav denne plan, da den havde forelagt den for arbejdsmarkedets organisationer og ikke mødte nogen velvilje.

Jeg har funderet en del over, hvorfor regeringen greb sagen sådan an. Det gik jo sådan til, at statsministeren kom her i folketinget den 30. april med en erklæring, og derpå gik regeringen til organisationerne, men da resultatet dér var negativt, droppede den planen. Hvis regeringen var overbevist om planens rigtighed, og hvis den virkelig ønskede at forhandle med folketinget om en sådan politik, havde intet været mere rigtigt og intet mere nærliggende end at gå til folketingets 21 mands udvalg om den økonomiske politik og lufte tankerne dér, tage en drøftelse og eventuelt høre nye ideer. Dette udvalg, som regeringen med sin majoritet efterhånden har forvandlet til et snævert realkreditudvalg, var jo oprindelig

[Aksel Larsen.]

et udvalg, der skulle kulegrave hele den økonomiske politik, alle dens sider, og se at nå frem til forslag om, hvad der kunne gøres. Det var det rette forum. Der havde partierne sat deres økonomiske eksperter ind, dér havde partierne sat deres om jeg så må sige, politiske kanoner ind, dér var et forum, hvor regeringen kunne forhandle. Men regeringen undgik det ganske bevidst og signaliserede derfor igen, at det ikke just var forhandling med folketinget, den var ude på. Den ville klare sagerne med en del af folketinget, nemlig de 3 regeringspartiers medlemmer, og så kunne det øvrige folketing få lov til at sige ja eller nej, fornemmelig nej.

Det ser ikke ud til, at regeringen selv har troet på det geniale i sin plan af 30. april, for hvis den havde troet på den, var den gået til folketinget med den, til det nævnte folketingsudvalg; hvis den strandede dér, havde regeringen jo den mulighed at gennemføre den i kraft af sit flertal. Det ser altså ikke ud til, at regeringen, da det kom til stykket, troede tilstrækkeligt på sin politiks rigtighed. Jeg er ellers af den mening, at hvis en regering er overbevist om sin politiks rigtighed og kan skaffe flertal for den i folketinget, bør den gennemføre sin politik.

Men regeringen kunne naturligvis have gjort noget andet. Hvis den opfattede det sådan, at der ville blive en så kolossal uro på arbejdsmarkedet, strejker, og hvad ved jeg, at det ikke var til at bære, kunne regeringen, hvis den var overbevist om sin politiks rigtighed, have appelleret til vælgerne. Det gjorde den heller ikke, og det er den dag i dag uklart, om det var regeringens frygt for at møde vælgerne, dens mistro til sin egen økonomiske plan, eller uenighed mellem regeringspartierne, der bevirkede, at man lod det hele falde og søgte at fortsætte som regering, som om ingenting var hændt. Så nødlandede man på de forslag, vi har til anden behandling her i dag.

Det væsentlige i disse forslag er forslaget om en forhøjelse af momsens med 2,5 pct., hvilket skulle forøge statskassens indtægter med ca. 1½ milliard kr. om året. Hvad skal de bruges til? Ja, der skal bruges lidt til sociale kompensationer, og så skal der bruges en 300 mill. kr. til arbejdsgiverne, for at de kan anvende dem som tilskud til de lønnin-

ger, de skal udbetale, hvis der kommer en anden dyrtidsportion. Hvis der nu ikke kommer en anden dyrtidsportion, er der 300 mill. kr. mere i finansministerens kasse, og det har han formodentlig ikke noget imod. Så skal de bruges til at give rentefrie lån til erhvervslivet og navnlig til landbruget, sådan som hr. Grünbaum har nævnt, og — ja, det er altså det væsentlige.

Denne metode garanterer ikke imod pristigninger. Den sikrer ikke, at arbejdsgivertilskuddet holder priserne nede, den garanterer ikke imod omkostningsstigninger. Tværtimod. Enhver ved, at en momsforhøjelse må aflejre sig i omkostningsstigninger; men det, vi hørte fra regeringens side, indtil dette geniale forslag kom frem, var ellers, at omkostningerne ikke måtte stige, for så gik Danmark fallit. Danmark skulle være i stand til at klare sig ude på verdensmarkedet, og derfor skulle omkostningerne holdes nede. Her kommer regeringen med lovforslag, som ved deres gennemførelse vil sætte omkostningerne i vejret. Men bevares, momsforhøjelsen giver et større kasseoverskud, end regeringen tidligere har erklæret var tilstrækkeligt, og det vil altså sige, at vi er havnet i det dilemma, regeringen befinder sig i; vi er havnet i regeringens anvendelse af den sædvanlige kvaksalverhestekur, der hedder finanspolitisk stramning, denne gang over forbrugsafgifterne.

Det vil vi ikke være med til. Vi vil derfor stemme imod, og vi ser ikke nogen mulighed for at stille nogen ændringsforslag til regeringsforslagene, som på nogen måde kan gøre dem bedre.

Hvad angår de stillede ændringsforslag til momsforhøjelsesforslaget, har jeg ingen bemærkninger. Dem må regeringen og regeringspartierne selv om. Men jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at jeg alligevel er imponeret over, at de konservatives ordfører, hr. Hans Kjær, takkede finansministeren for den beredvillighed, hvormed han har accepteret forslaget om at lade momsforhøjelsen træde i kraft den 29. juni i stedet for den 1. juli. Jeg er temmelig sikker på, at finansministeren ved, at derved tjener han 2 dages afgiftsforhøjelse mere, end han ellers ville have tjent, så ligefrem takke ham for beredvilligheden behøver man ikke. Jeg er sikker på, at hvis hr. Hans Kjær havde foreslået, at den skulle træde i kraft

[**Aksel Larsen.**]

ikke den 29. juni, men den 22. juni, ville finansministeren have grebet til med begge hænder og have sagt: ja men det er da udmærket, det er nogle flere penge ned i foret på finansministeriet.

Vi vil altså ikke være med til dette; vi vil ikke have noget medansvar for det heller, vi vil stemme imod det. Vi vil samtidig dermed sige, at vi anser det for at være en pinegal politik. Vi tror ikke på, at finanspolitisk stramning, skatteforhøjelser, afgiftsforhøjelser og prisforhøjelser er nogen som helst universalmedicin, der kan hjælpe på den økonomiske situation, Danmark befinder sig i, og jo før regeringen måtte indse dette, des bedre.

Jeg er desværre bange for, at denne regering ikke vil være i stand til at indse noget sådant, eller at den ikke vil have kræfter til at give udtryk for, at den indser det, på grund af uenighed inden for partierne og på grund af uenigheden mellem regeringspartierne.

Sigsgaard: Beregningerne over momsens virkninger viser, at den efter forhøjelsen vil ramme mindre indkomster med over 8 pct. og store indkomster med kun 5 pct. Det er sådan med skatten, at den udgør flere procent, jo højere indtægten er. Med momsen er det altså lige omvendt. Aviserne har lige meddelt, at en generaldirektør tjener 170.000 kr. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men det er nok ikke helt galt i hvert fald. Mange arbejder- og funktionærfamilier må nøjes med 25.000 kr., og det er i sig selv helt tosset. Men dertil kommer så nu, at generaldirektøren af sine mange hundredkronesedler kun skal betale en 3-4 kr. af hver i moms, mens arbejder- eller funktionærfamilien af sine alt for få hundredkronesedler skal betale over 8 kr. i moms af hver. Det er i hvert fald ikke socialt.

Så har jeg nok bemærket, at finansministeren i nogle notater til udvalget har søgt at gøre tallene lidt pænere ved at beregne momsen af den indtægt, der er tilbage, når skatten er betalt. Det er et lidt mærkeligt regnestykke, for vi regner jo ikke skatteprocenten ud af det, der bliver tilbage, når momsen er betalt. Hvorfor skal det omvendte så ske? Nej, såvel skat som moms

må beregnes af hele indtægten, og så viser det sig, hvem momsen først og fremmest rammer, og det er de små indkomster. Dertil kommer så, at momsforhøjelsen i første omgang hævner i erhvervenes lommer, sådan som hr. Grünbaum har været inde på det for landbruget, der skal have en forøget likviditet på mellem 100 og 135 mill. kr.; for at sige det på almindeligt dansk, er det det samme som en direkte engangslandbrugsstøtte på det beløb foruden den støtte, folketingsrådet skal behandle endeligt i løbet af nogle dage. Importerhvervene får ganske vist en stramning, og det peger finansministeren på i sine bemærkninger til udvalget, men denne stramning modvirkes, så vidt jeg har forstået, snart af den forøgelse af likviditeten, der vil følge med det nye toldindbetalingssystem, som vel bliver gennemført inden alt for længe.

Af ændringsforslagene vil jeg kun omtale nr. 2 til momsforslaget. Efter det skal der ske en forenkling af afgiftsnævnene. I nogle af disse nævn har der siddet erhvervsrepræsentanter, i andre ikke. I momsrådet skal nu dommerne glide ud, og der skal være nogle erhvervsrepræsentanter. Der står ikke hvor mange, men der står, at rådet er beslutningsdygtigt, når et medlem fra administrationen og to fra erhvervene er til stede. VS finder det ikke betryggende, at erhvervene, som opkræver momsen, skal have så stor indflydelse på administrationen af momsloven og behandlingen af de enkelttilfælde, der opstår. Vi tager derfor afstand fra dette ændringsforslag, og når det nu er sagt herfra, må det vel være overflødigt at tage en særlig afstemning om dette trods alt lille forslag.

Vi vil tilkendegive vores stilling til det samlede forslag senere, og jeg kan allerede nu sige, at jeg på det varmeste kan anbefale at stemme imod momsforhøjelsen ved tredje behandling.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme ind på de almindelige økonomisk-politiske problemer og en bedømmeles af regeringens økonomiske politik, som nogle af de ærede ordførere var inde på. Den drøftelse havde vi for nogle dage siden under forespørgselsdebatten, og vi har haft den til formiddag i forbindelse med udskrivningslovsforslagets behandling. Jeg skal derfor, som de fleste

[Finansministeren.]

ordførere vist også havde valgt det, holde mig til de foreliggende lovforslag.

Hr. Grünbaum var inde på, at der ikke var brug for denne forhøjelse i dette finansår. Jeg mener ikke, der er noget i betalingsbalanceudviklingen eller den almindelige økonomiske udvikling for tiden med den kraftige beskæftigelse og det kraftige efterspørgselspres, der skulle tale imod, at man foretog denne ændring af momssatsen.

Han var endvidere inde på, at man ikke måtte ændre momssatserne med for korte mellemrum, idet han dog ville acceptere, at momsens kunne bruges som et konjunkturpolitisk middel. Nu er det jo således, at de afgifter, man vil bruge som konjunkturpolitiske midler, må være afgifter, der netop ændres forholdsvis hurtigt og med et relativt kort tidsrum imellem vedtagelsen i folketinget og virkningen i praksis. Jeg synes ikke, man kan sige, at vi har misbrugt momsens til alt for hyppige forhøjelser. Det er dog 2 år siden, vi sidst har rørt ved momssatsen, nemlig i foråret 1968.

Hr. Grünbaum var også inde på spørgsmålet om kulegravningsudvalget og dets arbejde, og han mente, at departementschef Gersmann burde have givet kulegravningsudvalget en orientering om de ændringer i afgiftssystemet, der vil finde sted i forbindelse med momsforslaget. Jeg vil gerne sige her, at jeg mener, at jeg, allerede da kulegravningsudvalget blev nedsat i efteråret, klart tilkendegav, at det ikke kunne være meningen, at regeringens mulighed for at bruge afgifterne i den almindelige økonomiske politik blev beskåret ved, at der sad et kulegravningsudvalg. Der er sikkert ingen regering, der vil kunne underkaste sig den håndfæstning, at hvis man nedsætter en kommission på et vigtigt økonomisk-politisk område, må regeringen slet ikke, så længe denne kommission sidder, prøve på selv at løse problemerne eller fremlægge en politik på feltet. Jeg skal derfor tage mig den kritik let. Jeg ved, at kulegravningsudvalget udfører et stort og et nyttigt arbejde, og jeg håber, at udvalget på et tidspunkt i næste folketingssamling vil komme så langt, at vi kan komme videre i den tekniske revision af punktafgifterne, som vi var begyndt på i folketingssamlingen 1968-69.

Man fremhæver så, at det er urimeligt, at erhvervene får en likviditetsforøgelse ved en forhøjelse af afgifterne. Jeg ved, at kulegravningsudvalget også har beskæftiget sig med spørgsmålet om kreditperiodens længde, og jeg vil i øvrigt tilslutte mig de betragtninger, hr. Hans Kjær fremførte om, at man ikke ret godt kan sige, at afgifterne skal bruges som led i den økonomiske politik, men at de ikke må få nogen likviditetsforøgende virkning. Det kan man jo kun, hvis man samtidig begrænser kreditperioden og alle afregningsperioderne meget stærkt, så det modsvarer den likviditetsforøgende virkning. Det ligger i sagens natur, at enhver afgiftsforhøjelse, hvad enten det er en punktafgift, eller det er en afgift af denne karakter, en almindelig omsætningsafgift, vil medføre en likviditetsforøgelse for de afgiftsbelastede erhverv. Men hånden på hjertet: hvis man går ud og spørger de erhverv, der nu skal have 15 pct. moms, om likviditetsforøgelsen betyder så meget for dem, at de vil foretrække likviditetsforøgelsen ved 15 pct. moms fremfor 12½ pct. moms og ingen likviditetsforøgelse, så tror jeg, de fleste vil sige: vi vil nu alligevel foretrække 12½ pct. moms. Man må ikke tro, at dette er lavet til benefice for det erhvervsliv, der i øjeblikket har en kraftig likviditetsstramning. Det er lavet først og fremmest for at bremse op for efterspørgselspresset, og dér er merværdiafgiften med alle de præmisser, som i sin tid blev ført frem til fordel for den af den daværende finansminister Grünbaum, et system, som bedre kan virke, end hvis man havde valgt at forhøje den ene eller den anden eller en serie af punktafgifter i stedet for momsens.

Jeg takker for tilslutningen til ændringsforslaget vedrørende fremskyndelse af ikrafttrædelsen. Jeg medgiver gerne hr. Aksel Larsen, at når et erhverv kommer og vil have det fremskyndt, kan jeg som finansminister jo ikke have noget imod en fremskyndelse, hvis det i øvrigt teknisk og administrativt kan lade sig gøre. De penge, der indvindes ved disse få dages tidligere ikrafttræden, vil vi jo nok sætte over styr på anden måde, som man vil se, når jeg nu omtaler det andet forhold, der blev rejst under drøftelsen, nemlig vedrørende parfumeafgiften.

[Finansministeren.]

Jeg forstår godt, det har gjort et vist indtryk på udvalgets medlemmer, og denne meget højt beskattede branche har oplyst, hvor store vanskeligheder den vil have i forbindelse med en forhøjelse af momsen. Jeg er derfor rede til, efter at samtlige ordførere — så vidt jeg har kunnet skønne i hvert fald for de udvalgsberettigede partier — havde fået opmærksomheden henledt på problemet og ønskede, at man skulle ændre parfumeafgiften, at sørge for, at der i udvalget mellem anden og tredje behandling kommer til at ligge et ændringsforslag, som udvalget kan tage stilling til, og hvorefter parfumeafgiften nedsættes til 36 pct., således at der bliver balance for dette afgiftsområdes vedkommende. Det vil koste staten ca. 7 mill. kr., og dem håber jeg som sagt at vi vinder ind ved en tidligere ikrafttræden af momsen.

Hr. Aksel Larsen, som jo interesserer sig meget for disse områder, hvilket jeg i høj grad værdsætter, mente, at chokolade- og sukkervarebranchen med rette havde gjort opmærksom på, at ændringerne for deres vedkommende var for hyppige, og at det var for stor en belastning for branchen, at man så tit skulle ændre sine priser. Nu vil jeg gerne hertil sige, at sidst vi ændrede chokoladeafgiften, var det efter henstilling fra branchen. Den blev ændret således, at chokoladebranchen fik et afgiftssystem, som branchen satte mere pris på end det tidligere bestående afgiftssystem, og det var altså efter kraftige henstillinger fra branchen, dette fandt sted. Jeg synes ikke, at en branche, der i vinteren 1968-69 kommer og presser stærkt på for at få en ændring, med rette kan føle sig brøstholden over, at de så i 1970 får en anden ændring. Jeg synes, man med rimelighed kan sige, at den ændring, der kom sidste gang, var foranlediget af de herrers egen henvendelse.

Hr. Aksel Larsen siger, at man burde i det hele taget tage noget mere hensyn til forbrugsafgiftsområderne, når man forhøjer momsen. Nu har vi jo foreslået papir- og papafgiften fjernet, og det er vedtaget af folketinget, at den ophæves i forbindelse hermed. Den er allerede ophævet, og det synes jeg er rimeligt. Jeg vil også gerne tage noget mere hensyn til de forskellige brancher, det ville enhver finansminister vel

gøre. Men man føler sig vel ikke foranlediget til at forhøje momsen, uden at det er af samfundsøkonomiske grunde, og hvis man dér ville give alt, hvad brancherne gerne ville have, og hvad vi skulle have for at få en virkelig reform og en modernisering af punktafgiftslovgivningen, så ville de penge, vi får ind ved en 2½ pct.s momsforhøjelse, sikkert smuldre fuldstændig væk, og vi ville ikke få nogen forbrugsbegrænsende virkning ud af den hele aktion.

Jeg har også megen sympati for hr. Aksel Larsens tanker om at ophæve momsen på hotelværelser. Jeg har deltaget i nogle forhandlinger med branchen om det. Disse forhandlinger førte til, at man i stedet for ophævede restaurationsafgiften, som blev nedsat til 6 pct., og som blev lovet ophævet og af folketinget er vedtaget skal bortfalde pr. 1. april 1971. Vi er så færdige med denne restaurationsafgift, som vel i det store og hele rammer den samme branche, som er interesseret i hotelværelsesudlejning. Jeg kan godt se, at der er et problem tilbage for hotelværelserne, men her rører vi jo i det hele taget, og det vil jeg bede folketinget om at være opmærksom på, ved problemet om undtagelser i momslovgivningen, og undtagelser kan meget let og meget hurtigt føre os på afveje.

Det er ikke kun hotelværterne, der med rette kan komme og pege på, at det vil være praktisk og måske fordelagtigt for landet, om turister og andre kunne komme til at hvile og sove momsfrit på hotelværelserne; der er også mange andre. Under debatten her er nævnt den henvendelse, der er kommet fra biografteaterejere, og jeg kunne nævne teaterejere, jeg kunne nævne forlæggerne, hele bogområdet og mange andre områder. Men hvis vi først begynder at lave undtagelser fra momslovgivningen ud over dem, der har eksisteret fra momslovens start, er jeg bange for, at hele momssystemet ville blive rullet op. En af fordelene ved momssystemet var jo, at det var næsten undtagelsesfrit, man ramte hele forbrugsområdet, og derfor beder jeg om, at man er varsom med at kræve forandringer.

Dertil kommer, at en ophævelse af momsen på hotelværelser efter de forhandlinger, jeg har ført, ikke kunne gennemføres, medmindre man fastholdt en såkaldt neutraliseringsmoms for hotelværelsesområdet. En

[Finansministeren.]

ren og skær ophævelse ville ikke være nogen fordel for branchen, fordi branchen jo skal betale moms, den såkaldte indgående moms, på alle de varer, der købes til hoteldriften, og derfor måtte der være en eller anden måde, hvorpå de kunne neutralisere den, eventuelt gennem en mindre momssats for hotelværelserne. Der har i det hele taget været en række tekniske problemer i forbindelse med disse forhandlinger, og forhandlingerne førte altså til, at man fra statens side opgav restaurationsafgiften, og jeg håber faktisk, at denne opgivelse af restaurationsafgiften vil kunne blive en spore for denne branche til at klare sig bedre i fremtiden end tidligere.

Hr. Aksel Larsen sagde, at regeringen begrundede sin økonomiske politik med, at omkostningerne ikke måtte stige, men alligevel lavede man en moms, der fører til omkostningsstigninger. Jeg erkender, at momsens ikke er det saliggørende konjunkturpolitiske middel, som nogle måske tidligere har troet, men at den tværtimod har en vis prisafsmittende virkning. Det er derfor, vi meget gerne vil tilskynde folketinget til at vedtage lovforslaget om, at man garderer sig over for den omkostningsstigning, der kan komme med den anden dyrtidsportion.

Vedrørende ændringsforslaget om nævnene takker jeg for den tilslutning, der er givet til det. Jeg skal ikke skjule, at den direkte foranledning er de regler, som løningsrådet har anbefalet regeringen at følge med hensyn til embedsmænds hverv, hvorved vi havde fået den situation, at i disse nævn kunne embedsmændene ikke honoreres og kan ikke honoreres. Efter lovgivningen skulle der være dommere i disse nævn, og de var hyppigst formænd, vel for at sikre ikke den juridiske ekspertise, for den havde man jo i embedsmændene, men den uafhængighed, som dommerstanden har. Efter løningsrådets pålæg til regeringen kunne dommerne ikke længere oppebære honorarer, og dommerstanden tog derfor det standpunkt, at de ikke følte sig forpligtet til at sidde i disse nævn. Vort svar herpå har altså været, at vi foreslår disse nævn sammenlagt i ét nævn og kun besat med erhvervsrepræsentanter og tjenestemænd fra den pågældende administrationsgren. Derved er vi kommet over det problem, og jeg håber, at

man fra folketingets side ved bedømmelsen af dette ændringsforslag vil vurdere det sådan, at det er et forsøg på at leve op til de anbefalinger, som løningsrådet har givet os, samtidig med at det er en rationalisering, at en række nævn sammensluttes til ét. Jeg håber ikke, at hr. Hans Kjærs skepsis med hensyn til, at arbejdsbyrden bliver for stor, vil slå til. På de gamle afgiftsområder er der jo efterhånden skabt en praksis, der gør sagsantallet mindre, og den nye momsforhøjelse skulle ikke i sig selv give nye afgrænsningsvanskeligheder for nævnet at tage stilling til.

Grünbaum: Jeg skal ikke sige mere om selve hovedproblemet, det ligger klart, at vi må gå imod denne momsforhøjelse. Men der er et par andre ting, som lige trænger til en korrektion.

Det er altid kedeligt, når en udtalelse bliver drejet, så den bliver urigtig. Jeg har ikke sagt, at man i kulegravningsudvalget ikke har lavet noget arbejde og ikke har arbejdet godt. Det har jeg overhovedet ikke sagt noget om, og jeg vil gerne have, at det bliver rettet, idet forskellige af regeringspartierne ordførere har givet udtryk for noget sådant. Det, jeg har sagt, er, og det mener jeg også er rigtigt, at vi ikke i tilstrækkeligt omfang har været inde på netop disse problemer, som vedrører selve kulegravningen.

Finansministeren siger, at regeringspartierne ikke har misbrugt momsens, fordi man nu kommer med forslag om forhøjelse 2 år efter den sidste forhøjelse. Det er jeg enig i. Jeg mener ikke selv, at en regering kan afskære sig fra at regulere momsens i f. eks. en 2 års periode, og det var heller ikke det, jeg sigtede på. Jeg sigtede i og for sig på samme problem som det, der har relation til kulegravningsudvalget, at når man nu kommer med dette forslag om ændring af momsens, kunne man vel nok i kulegravningsudvalget lige have kigget på de ting, der var at rette, og som netop kulegravningsudvalget har med at gøre; så kunne man have klaret de problemer samtidig. Det var kun det, jeg talte om.

Aksel Larsen: Jeg vil tilslutte mig dette sidste og samtidig bemærke, at det vel er vanskeligt at afgøre, hvorvidt det såkaldte kulegravnings- eller punktskatteudvalg har

[Aksel Larsen.]

arbejdet godt. Det har arbejdet meget, men resultaterne er i hvert fald indtil nu små, fordi man ikke er kommet i gang med det, der egentlig burde have været udvalgets hovedopgave, og som i hvert fald var den hovedopgave, der i sin tid var tiltænkt udvalget af forslagsstillerne i folketinget.

Jeg har vist i øvrigt kun en enkelt bemærkning, eller måske har jeg to, til finansministeren. Det drejer sig om dette med hotelværelser. Mit væsentlige argument for, at hotelværelser bør være fritaget for moms, er dette, at man principielt fritager hele det område, der hedder husleje, for moms, og prisen for hotelværelser er en form for husleje, og derfor mener jeg, at de burde fritages. Jeg har overvejet det meget grundigt, der har været tid til det, og jeg mener, at det burde gøres. Jeg kan ikke forstå ministerens argument om, at da hotelværterne skal betale indgående moms, er de belastet med en udgift, og hvis de ikke kan fritages for den, vil de være glade for at kunne kræve moms af hotelværelserne. Det er overhovedet ikke relevant. Hvis deres indgående moms skulle bevirke, at det er lidt dyrere for dem at holde hotelværelserne, kan det jo klares over priserne, hvis det altså er nødvendigt; det vil monopoltilsynet sikkert ikke sige noget til. Men det, at der er moms på udlejning af hotelværelser, virker i almindelighed meget stærkt fordyrende på dem, og det strider imod selve den hidtidige momslovs princip.

Jeg ved godt, at jo færre undtagelser der findes i en merværdiafgiftslovgivning, jo bedre. Men her har man undtaget hele det område, der hedder husleje, og det synes jeg indicerer, at så kan man ikke sige, at en bestemt form for husleje alligevel skal belastes med moms, navnlig når man accepterer, at alle de mange andre former for værelseudlejning, hvor man udlejer værelser enten for en uge ad gangen eller for et døgn ad gangen — og der er jo tusindvis af dem — skal være fritaget for moms. Det henstiller jeg til ministeren at man alligevel overvejer.

I øvrigt kan det selvfølgelig være rigtigt, at hvis man giver indrømmelser her og der og alle vegne ved en lejlighed som denne, kan man komme lidt langt ud, men på den anden side: hvad er der i grunden givet af indrømmelser? Jo, der er givet denne ind-

rømmelse med hensyn til pap og papir, og så stiller man i udsigt, at nu vil man alligevel gøre noget ved parfumer og toiletartikler. Det kunne man ærlig talt have gjort noget før. Vi har haft forslaget tilstrækkeligt længe i udvalget, men det er altså først nu, man fra regeringens og administrationens side bekvemmer sig til at gøre lidt ved det. Men lad det nu være.

Ministeren pukkede på, at man kan ikke blive ved med at vise hensyn, selv om man gerne ville, for hvis man ville give alt, hvad man så gerne ville give, eller hvad der kræves, når momsens forhøjes, ville det ødelægge hensigten. Det synes jeg ærlig talt ikke at det, vi behandler her, kan bære, for det generelle er jo, at regeringen har sagt: vi kan ikke blive ved med at give; der var én i går, han fik heller ikke noget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften).

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3 om indsættelse af en ny paragraf, § 2, ændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af § 3, § 3 i den ændrede affattelse, §§ 4 og 5, ændringsforslag nr. 5 om indsættelse af en ny paragraf og § 6

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om beregning af almindelig omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v.

§§ 1 og 2, ændringsforslaget og § 3, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 177) findes i tidenden sp. 6029, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2361).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familiefordeligheder. (Forhøjelse af børnetilskud m. v.).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 178) findes i tidenden sp. 6029, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2361).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Erling Dinesen: Må jeg først sige, at da regeringspartierne jo vil gennemføre momsforhøjelsen og arbejdsgivertilskuddet til trods for de advarsler, vi har fremsat herom, vil vi ikke undlade at stemme for de foreslåede kompensationer, selv om vi finder dem utilstrækkelige. Dette med utilstrækkeligheden gælder ikke blot de foreslåede beløb, det gælder også den personkreds, som er omfattet af lovforslagene. Momsforhøjelsen kan simpelt hen ikke undgå at virke socialt urimelig over for mange mennesker, der ikke er omfattet af disse lovforslag.

Jeg nævnte under førstebehandlingen, at der findes tusinder af lavtlønnede arbejdere, som ikke er meget bedre økonomisk stillet end pensionisterne. De får ikke nogen som helst form for kompensation for de nye pristigninger. Jeg nævnte familier, som er ramt af arbejdsløshed eller sygdom; de får heller ingen kompensation. Og der kunne nævnes andre grupper

Vi har stillet en række spørgsmål i udvalget omkring forskellige problemer, og vi har fået besvaret nogle spørgsmål om udregningen af de foreslåede kompensationsbeløb. Jeg vil gerne sige lige ud, at jeg synes ikke, disse svar er fuldt tilfredsstillende, men det må derimod siges at være fastslået, som jeg udtalte ved første behandling, at der ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til den skattebetaling, som der nu i modsætning til tidligere bliver tale om, af de udbetalte beløb, altså de kompensationsbeløb, som er foreslået. Ganske vist, siger man i socialministeriet, skulle nye beregninger vise, at udgiftsvirkningen af momsforhøjelsen ikke er 1,8 pct., men måske et sted mellem 1,4 pct. og 1,6 pct., men da man samtidig oplyste, at der er ganske betydelig usikkerhed knyttet til disse nye beregninger, kan de efter min opfattelse ikke lægges til grund for vurderingen, og i øvrigt forekommer disse nye beregninger højst usandsynlige efter min opfattelse, for at sige det mildt.

Tilbage bliver derfor det forhold, at den manglende dækning for skattebetalingen reelt betyder, at den foreslåede kompensation ikke svarer til de 1,8 pct., som man angiver det skulle svare til, men måske kun til omkring ca. 1,2 pct., i alle tilfælde såfremt man regner med den gennemsnitlige kommunale udskrivningsprocent. Heroverfor gør ministeren gældende, at visse pensionistgrupper,